

SZKOLNY
PROGRAM
PROFILAKTYKI
ZESPOŁU SZKÓŁ
OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NR 14
W GLIWICACH
NA LATA 2015/2018

Spis treści

Wstęp	3
Diagnoza sytuacji szkolnej	4
Cele Szkolnego Programu Profilaktyki	5
Poziomy działań profilaktycznych.....	5
Aspekty działań i zadania Programu.....	5
Szkolne strategie działania.....	6
Formy realizacji programu.....	6
Metody pracy	6
Zadania do zrealizowania w klasach pierwszych	7
Zadania do zrealizowania w klasach drugich	7
Zadania do zrealizowania w klasach trzecich.....	7
Działania skierowane do rady pedagogicznej.....	7
Działania skierowane do rodziców uczniów.....	7
Zasady ewaluacji.....	8
Harmonogram działań (załącznik).....	8
Wykaz filmów o tematyce profilaktycznej dostępnych w bibliotece szkolnej.....	8

Wstęp

Specyfika czasów, w których żyjemy, to przyspieszone tempo przemian, nie zawsze harmonijnych. Zwiększyła się liczba czynników destrukcyjnych oddziałujących na młodzież, która staje wobec wyborów i decyzji bardzo złożonych i skomplikowanych. Skutkiem tego stale wzrasta liczba osób przejawiających dysfunkcje rozwojowe oraz poszukujących wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Aby przeciwdziałać temu zjawisku, konieczne jest podejmowanie na terenie szkoły wielopoziomowych działań profilaktycznych gdyż:

1. szkoła wypełnia znaczną część aktywnego życia dzieci i młodzieży,
2. szkoła jest miejscem intensywnego rozwoju w zakresie funkcjonowania interpersonalnego i społecznego w grupie rówieśniczej,
3. szkoła jest miejscem działalności zadaniowej uczniów, a więc ujawnia lub wręcz wyzwala trudności dzieci i młodzieży związane z przyjmowaniem odpowiedzialności za własne życie,
4. szkoła jest miejscem konfrontacji autorytetów i kształtowania się poczucia własnej tożsamości ucznia, szkoła pozwala na łatwy dostęp do środowiska dzieci i młodzieży i sprawną organizację prowadzonych oddziaływań.

Program jest adresowany do młodzieży gimnazjalnej i licealnej przechodzącej zasadnicze przemiany: fizjologiczne, emocjonalne, społeczne i duchowe związane z okresem dojrzewania. Spośród wszystkich faz rozwojowych okres dojrzewania stanowi szczególną fazę w życiu człowieka. Z perspektywy psychospołecznej właśnie wtedy dokonują się najważniejsze zmiany w zakresie obrazu siebie i społecznej percepcji jednostki, formowane są nowe wzorce relacji interpersonalnych, gwałtownie wzrasta liczba nowych doświadczeń osobistych i społecznych, rozwijane są umiejętności pozwalające na kształtowanie się poczucia własnej kompetencji. Tempo oraz sposoby osiągania celów rozwojowych zależą zarówno od samego nastolatka jak i od osób, z którymi się kontaktuje.

Okres dojrzewania nie jest biernym oczekiwaniem na dorosłość i dojrzałość. Wręcz przeciwnie - w tej fazie życia młodzi ludzie są bardzo aktywni, eksperymentują z nowymi zachowaniami, poszukują nowych ról, nabywają nowych doświadczeń, a tym samym stają się innymi ludźmi, o nowych prawach i obowiązkach, mającymi nowe potrzeby i oczekiwania, wypełniającymi nowe zadania. W procesie tym niezwykle ważną rolę odgrywają znaczące osoby dorosłe, a zwłaszcza rodzice i nauczyciele (Z. Gaś, 1997).

Założeniem Szkolnego Programu Profilaktyki jest wspomaganie wychowawczej roli rodziny z uwzględnieniem prawa do przekonań religijnych, światopoglądowych, oraz wolności sumienia. Szkoła ma obowiązek zapewnić wszystkim uczniom powszechny dostęp do nauki i wychowania, ochronę przed przemocą, a także kierować się zawsze dobrem ucznia, troską o jego zdrowie, postawę moralną i obywatelską z zachowaniem poszanowania godności osobistej.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

1. Szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
2. Program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
3. Program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Naczelnym celem wychowania Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 14 w Gliwicach - wszechstronny, całościowy rozwój osobowy ucznia, z uwzględnieniem wszystkich obszarów, a zwłaszcza intelektualnego, fizycznego, psychicznego, społecznego, zdrowotnego, estetycznego, moralnego i duchowego jest nadrzędny wobec celów Szkolnego Programu Profilaktyki.

Szkolny zestaw programów nauczania, Program Wychowawczy szkoły oraz Szkolny Program Profilaktyki tworzą spójną całość i uwzględniają wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem całej szkoły - dyrekcji szkoły, wszystkich wychowawców klas, nauczycieli przedmiotów, pedagogów szkolnych, katechetów, pracownika biblioteki, pielęgniarki szkolnej, pracowników administracyjnych szkoły.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane i wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się ponadto do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

Program realizowany jest w oparciu o następujące podstawy prawne dla działań profilaktycznych w szkołach:

1. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty, z późniejszymi zmianami.
2. Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2002 r. (Dz. U. z 2002 roku Nr 10, poz. 96).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013, poz. 532).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
6. Rządowy program „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.
7. Statut i Plan Pracy Wychowawczej Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 14 w Gliwicach.
8. Miejski Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2019.
9. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla miasta Gliwice na lata 2015-2018.

Diagnoza sytuacji szkolnej

Podstawą do opracowania Szkolnego Programu Profilaktyki była diagnoza środowiska szkolnego, przeprowadzona w oparciu o:

1. analizę dokumentacji szkolnej - wyników w nauce i frekwencji uczniów, uwag o zachowaniu uczniów zapisywanych przez nauczycieli uczących.
2. analizę sytuacji wychowawczej szkoły - informacji zebranych od uczniów, ich rodziców, wychowawców, nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracownika biblioteki, pracowników administracyjnych,
3. obserwacje zachowania uczniów w sytuacjach szkolnych i pozalekcyjnych,
4. ankiety przeprowadzone wśród nauczycieli, uczniów i ich rodziców.

Analiza zebranego materiału wykazała, że w szkole występują następujące problemy:

1. niska motywacja uczniów do nauki,
2. problemy z utrzymaniem dyscypliny na zajęciach lekcyjnych,
3. absencja uczniów na zajęciach lekcyjnych,
4. zachowania agresywne uczniów,
5. używanie wulgaryzmów, niska kultura osobista uczniów,
6. palenie papierosów i picie alkoholu przez uczniów,
7. łatwy dostęp do środków uzależniających w środowisku,
8. organizacja czasu wolnego uczniów,
9. zaburzenia odżywiania się – anoreksja, bulimia, nieracjonalne, wątpliwe diety.

Na tej podstawie wyróżniono cztery najistotniejsze obszary oddziaływań profilaktycznych:

1. Zapobieganie niepowodzeniom szkolnym.
2. Bezpieczeństwo w szkole.
3. Promocja zdrowego stylu życia.
4. Profilaktyka uzależnień.

Cele Szkolnego Programu Profilaktyki

Szkolny Program Profilaktyki powstał, by przeciwdziałać opisanym wyżej negatywnym zjawiskom. Jego nadrzędnym celem jest zwiększenie ilości i jakości oddziaływań profilaktycznych w wyszczególnionych obszarach:

1. Uczeń nabywa umiejętności w pokonywaniu trudności w nauce.
2. Uczeń czuje się w szkole bezpiecznie.
3. Uczeń pogłębia i stosuje w praktyce wiedzę z zakresu zdrowego stylu życia
4. Uczeń zdobywa informacje na temat szkodliwości wszelkiego rodzaju uzależnień na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny człowieka.

Poziomy działań profilaktycznych

1. Działalność profilaktyczna obejmuje:
 1. w przypadku **profilaktyki uniwersalnej** – wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych.
 2. w przypadku **profilaktyki selektywnej** – wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych.
 3. w przypadku **profilaktyki wskazującej** – wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków i substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.
2. Działania profilaktyczne w szkole obejmują w szczególności:
 1. realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych.
 2. przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.
 3. kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji psychoaktywnych, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.
 4. doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.

Aspekty działań i zadania Programu

1. W zakresie zapobiegania niepowodzeniom szkolnym:
 1. Zapobieganie - Podejmowanie działań zapobiegających niepowodzeniom szkolnym, pomoc psychologiczna - pedagogiczna.
 2. Zapobieganie - Działania mające na celu podniesienie dyscypliny i frekwencji uczniów na zajęciach szkolnych.
 3. Wspomaganie - Motywowanie uczniów do nauki.
 4. Kształtowanie - Przygotowanie uczniów do wyboru dalszej szkoły kształcenia.
2. W zakresie bezpieczeństwa w szkole:
 1. Kształtowanie - Zapoznanie uczniów z zasadami bezpieczeństwa na terenie szkoły.
 2. Kształtowanie - Uczenie zachowań dotyczących kultury życia codziennego.
 3. Zapobieganie - Przeciwdziałanie przemocy i agresji.
3. W zakresie promocji zdrowego stylu życia:
 1. Kształtowanie - Zapoznanie uczniów z funkcjonowaniem organizmu w okresie dojrzewania.
 2. Kształtowanie – Inspirowanie do prowadzenia zdrowego i higienicznego stylu życia.
 3. Kształtowanie - Zapoznanie uczniów z aktywnymi formami spędzania czasu wolnego.
 4. Zapobieganie - Radzenie sobie ze stresem oraz trudnymi sytuacjami życiowymi.

5. Zapobieganie - Profilaktyka chorób cywilizacyjnych.
 6. Zapobieganie - Przybliżenie młodzieży i rodzicom problematyki związanej z zaburzeniami łaknienia.
 7. Zapobieganie - Uświadamianie uczniom zagrożeń zdrowotnych i społecznych wynikających z nieprzemyslanej i zbyt wczesnej inicjacji seksualnej.
4. W zakresie profilaktyki uzależnień:
1. Zapobieganie - Dostarczenie uczniom informacji na temat środków uzależniających i mechanizmów rozwoju uzależnień.
 2. Korygowanie – Współpraca ze specjalistami z zakresu profilaktyki uzależnień.
 3. Zapobieganie - Dostarczanie uczniom wiedzy na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami od nowoczesnych technologii.
 4. Kształtowanie - Ukazywanie wpływu mediów i reklamy na kształtowanie niewłaściwych postaw wśród młodzieży.
 5. Wspomaganie - Upowszechnienie wśród uczniów znajomości zachowań asertywnych.

Szkolne strategie działania

Szkolny Program Profilaktyczny zakłada realizację celów poprzez wykorzystanie strategii:

Strategie informacyjne - mają na celu dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonywania racjonalnego wyboru, zmianę postawy, a więc i zachowania.

Strategie edukacyjne – ich celem jest pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych, np. umiejętność nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom otoczenia itp.

Strategie alternatyw – mają na celu pomoc w zaspokajaniu ważnych potrzeb psychicznych (np. sukcesu, przynależności) oraz osiągania satysfakcji życiowej przez stwarzanie możliwości zaangażowania się w działalność pozytywną (artystyczną, społeczną, sportową itp.).

Strategie interwencyjne – ich celem jest pomoc osobom mającym trudności w zidentyfikowaniu i rozwiązywaniu swoich problemów oraz wspieranie w sytuacjach kryzysowych. Strategie te skierowane są do dzieci i młodzieży przeżywających liczne trudności (grupy podwyższonego ryzyka) i należą do podstawowych działań w ramach profilaktyki drugorzędowej.

Formy realizacji programu

Zadania programu realizowane są w ramach:

1. lekcji wychowawczych,
2. lekcji przedmiotowych,
3. kontaktów indywidualnych z uczniami,
4. spotkań ze specjalistami - psychologami, pedagogami, kuratorami sądowymi, funkcjonariuszami Policji, Straży Miejskiej – w trakcie prelekcji, pogadank, warsztatów, szkoleń,
5. udziału w uroczystościach szkolnych, apelach, imprezach kulturalnych, rekolekcjach, wycieczkach szkolnych,
6. spotkań środowiskowych w ramach „Otwartych Drzwi Szkoły”
7. kontaktów indywidualnych z rodzicami,
8. współpracy z instytucjami wspomagającymi pracę szkoły - Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, OPS oraz inne instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe,
9. badań ankietowych wśród uczniów, ich rodziców, nauczycieli.

Metody pracy

1. Podające (wykład, pogadanka, odczyt),
2. problemowe (gry dydaktyczne, drama, metoda ról, dyskusja dydaktyczna, warsztaty),
3. eksponujące (pokaz, film, wystawa),
4. praktyczne (metoda projektu, metody badawcze - obserwacje).

Zadania do zrealizowania w klasach pierwszych

1. Poznanie uczniów i środowiska rodzinnego.
2. Integracja zespołu klasowego.
3. Wypracowanie form współpracy z rodzicami.
4. Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami.
5. Przeciwdziałanie wagarom, niepowodzeniom szkolnym oraz dbałość o dyscyplinę.
6. Dostarczanie uczniom wiedzy na temat szkodliwości uzależnień.

Zadania do zrealizowania w klasach drugich

1. Profilaktyka niepowodzeń szkolnych.
2. Profilaktyka zachowań agresywnych:
 1. rozpoznawanie i wyrażanie emocji,
 2. rozwijanie umiejętności społecznych i postaw moralnych,
 3. przedstawienie prawnych i moralnych skutków stosowania przemocy,
 4. kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem,
 5. wpajanie zasad savoir-vivre.
3. Profilaktyka uzależnień:
 1. uświadomienie wpływu używek na rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny,
 2. sytuacje trudne i sposoby ich rozwiązywania bez sięgania po środki odurzające.
4. Multimedia – umiejętność korzystania i czerpania informacji.

Zadania do zrealizowania w klasach trzecich

1. Wyzwalanie aktywności uczniów w kierunku samopoznania i samooceny.
2. Doskonalenie umiejętności odpowiedzialnego wyboru.
3. Nabywanie umiejętności radzenia sobie ze stresem.
4. Przekazanie informacji o szkodliwości stosowania środków odurzających.

Działania skierowane do rady pedagogicznej

Działania służące podnoszeniu kwalifikacji z zakresu profilaktyki to:

1. Stałe doskonalenie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych.
2. Propagowanie kursów i szkoleń dotyczących wychowania i profilaktyki.
3. Spotkania z pracownikami instytucji działających na rzecz szkoły.
4. Wspieranie wychowawców w ich działaniach wychowawczo –profilaktycznych.
5. Propagowanie literatury dotyczącej profilaktyki uzależnień.

Działania skierowane do rodziców uczniów

Rodzice w tym programie zostaną objęci działaniami informacyjno-edukacyjnymi:

1. Zapoznanie rodziców uczniów z dokumentacją obowiązującą w szkole - Statut ZSO, a szczególnie z Regulaminem Uczniowskim, WSO.
2. Podczas spotkań z rodzicami uświadamianie rodzicom szeroko rozumianej odpowiedzialności wychowawczej za losy swoich dzieci.
3. Informowanie rodziców o możliwości korzystania z pomocy oferowanej przez instytucje specjalistyczne.
4. Organizacja „Kiermaszy Profilaktycznych”.
5. Pedagogizacja rodziców podczas zebrań, spotkania ze specjalistami.

Przewidywane efekty

1. Uczniowie w szkole czują się bezpieczniej.

2. Zmniejszyła się ilość zachowań agresywnych oraz różnych form stosowania przemocy.
3. Uczniowie wiedzą, na czym polega prawidłowe żywienie i zdrowe nawyki i stosują je na co dzień.
4. Uczniowie aktywnie uczestniczą w promowaniu zdrowego stylu życia.
5. Uczniowie potrafią aktywnie spędzać czas wolny, korzystając z ofert proponowanych przez szkołę i środowisko lokalne.
6. Uczniowie wiedzą, do kogo zwrócić się o pomoc w nauce.
7. Uczniowie i rodzice mają wiedzę o instytucjach pomocowych i o udzielanej tam pomocy.
8. Rodzice współpracują ze szkołą.
9. Rodzice mają świadomości problemów wieku dorastania.
10. Nauczyciele znają zagadnienia profilaktyki oraz prowadzą zajęcia w tym zakresie.
11. Nauczyciele znają procedury postępowania w przypadku łamania przez uczniów regulaminu szkoły.
12. Nauczyciele znają procedury udzielania pomocy rodzinie w rozwiązywaniu sytuacji problemowych.

Zasady ewaluacji

Ewaluacja zostanie przeprowadzona pod koniec roku pracy z programem. Sprawdzeniem skuteczności działań będzie końcowa ewaluacja wyników po trzech latach. Badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone przez osoby odpowiedzialne za realizację programu. W ustaleniu czy program profilaktyki przynosi oczekiwane efekty będziemy:

1. zapoznawać się z dokumentacją szkolną,
2. analizować obserwacje i uwagi nauczycieli,
3. przeprowadzać ankiety wśród uczniów i ich rodziców oraz pracowników szkoły,
4. zapoznawać się z dokumentacją pielęgniarki szkolnej dotyczącą wypadków na terenie szkoły,
5. zapoznawać się ze sprawozdaniami z realizacji Programu Profilaktyki.

Harmonogram działań (załącznik)

Wykaz filmów o tematyce profilaktycznej dostępnych w bibliotece szkolnej

1. „Kokaina i amfetamina, a organizm człowieka”
2. „Marihuana, a organizm człowieka”
3. „Anoreksja i bulimia śmiertelna pułapka”
4. „Przemoc i agresja jak im się przeciwstawić”
5. „Epitafium dla narkomana”
6. „Alkohol i narkotyki pomyśl, zanim będzie za późno”
7. „Narkotyki halucynogenne, a organizm człowieka”
8. „Asertywność”
9. „Alkohol droga do nikąd”
10. „Palenie tytoniu”
11. „Żyję bez ryzyka AIDS”
12. „Seks, kłamstwa i ... prawda”
13. „Wyberzmy razem ... Dorastanie i problemy”
14. „Seks – teraz czy później”
15. „Dziękuję – nie pije”
16. „Dziękuję – nie biorę”
17. „Pohamować agresję”
18. „Media i przemoc”

Szkolny Program Profilaktyki na lata 2015/2018 opracował Zespół ds. szkolnej profilaktyki w składzie:

<u>NAZWISKO IMIE</u>	<u>ODPOWIEDZIALNA ZA OBSZAR</u>
mgr Król Magdalena	Zapobiegania niepowodzeniom szkolnym
mgr Wierzbicka Beata	Bezpieczeństwo w szkole
mgr Kwiecińska Joanna, mgr Bożena Tuskiewicz	Promocja zdrowego stylu życia
mgr Walasek Grażyna	Profilaktyka uzależnień